

221018 Åpningstale Samiske pedagogiske fagdager

Kjære alle sammen. Velkommen til Trondheim!

- Sávvá bures boahtima Tráantii
- Buoris boahtem Tráantij!
- Buerie båetemem Tráantese

Navnet mitt er Geirmund Lykke, og jeg leder Oppvekstkomiteen, og er gruppeleder for Kristelig Folkeparti i bystyret på 12. året.

Jeg har virkelig sett fram til å få hilse dere fra Trondheim ved denne anledningen.

Slike fagsamlinger er viktige arenaer for fordypning og nettverk, og jeg vil takke dere for at dere legger samlingen her til Trondheim. Slik viser dere at Trondheim også inkluderes i Sapmi.

Det har skjedd så mye positivt i forholdet mellom byen og det samiske miljøet de siste årene, som jeg gjerne vil formidle til dere.

Som dere vet ble det første samiske landsmøtet holdt i Metodistkirken i Trondheim i 1917. 100-årsjubileet for fem år siden ble en øyeåpner for byen og de folkevalgte. Man kan hevde at det kom seint, men jeg velger heller å si at det kom godt.

Man erkjente at det samiske ikke hadde fått sin rettmessige plass i byen, og at opplæringstilbudet måtte forbedres.

Formannskapet vedtok å opprette en samiskspråklig barnehageavdeling ved Ferista friluftsbarnhage på dørstokken til Bymarka høsten 2017, med viktig støtte fra Sametinget.

Man pekte på tre risikopunkt:

1. For få søkere.
2. Beliggenhet og tilgjengelighet.
3. Rekruttere og beholde kvalifisert personale med både pedagogisk og språklig kompetanse.

Den nye bråvåkninga hos majoritetssamfunnet skapte forståelig nok en viss avventende skepsis hos mange samiske foreldre til å begynne med.

Ved oppstarten i 2017 var det bare tre barn. I 2020 var det økt til sju.

Men denne høsten er det 16 barn på den samiske avdelingen, ni store barn (3-6 år) og syv små (1-2 år), fordelt på 12 nord-, 1 sør- og 3 lulesamiske. I tillegg kjenner vi til samiske barn i noen få andre barnehager i Trondheim.

Barnehagen har nordsamisk-talende barnehagelærer og sørsamisk assistent, og den har fått rollen som knutepunkt for det samiskspråklige barnehagetilbudet i kommunen.

Hvis denne utviklinga fortsetter, vil vi raskt måtte ta stilling om det er hensiktsmessig å organisere det som en egen og selvstendig barnehage. En gledelig utfordring!

Både tilsatte i barnehagen og foreldrene til de samiske barna i barnehagen forteller at barnehagen har bidratt til at barna er stolte av å være samisk, de snakker samisk i barnehagen, både seg imellom og med voksne. Barnehagen er opptatt av å ta vare på samiske verdier og styrke barnas identitet og tilhørighet til ulike samiske miljøer. Barnehagen har også arrangert språkkurs for ansatte og foresatte.

Ferista friluftsbarnehage har etablert kontakt med samiske kompetansemiljø i Snåsa, på Røros og i Kautokeino. De har også hentet kunnskap og inspirasjon fra de samiske barnehagene i Tromsø og Oslo.

I skolen har vi opplevd samme positive utvikling:

Tilbake i 2010 var det kun 6 elever som fikk opplæring i samisk, i 2020 var det 23, mens det fra i høst er 43 elever som får opplæring i samisk i Trondheim, så her ser vi altså en kraftig vekst.

De aller fleste får opplæring i nordsamisk, et par får opplæring i lulesamisk men dessverre ingen i sørsamisk. Fire av elevene har samisk som førstespråk.

Tilbudet var først basert på fjernundervisning, men skoleåret 2020/2021 tilsatte vi stedlig samisklærer i 60% stilling i nordsamisk. Fra og med i fjor tilsatte vi to kvalifiserte samisktalende lærere i nordsamisk i 100% stilling hver.

Med tanke på at dette er en knapphetsressurs er jeg svært glad for dette, og håper at de finner seg godt til rette i denne flotte byen vår.

Jakobsli skole har personalansvar for de to lærerne. Fra og med i år organiseres opplæringen i grupper. Det innebærer at i stedet for at lærerne reiser fra skole til skole og underviser ett og ett barn, så reiser noen av elevene til denne skolen. Dette gir både bedre utnyttelse av lærerressursene og bedre språklæringsmiljø for elevene.

Endringen fra nettbasert opplæring til stedlig lærer og fra individuell opplæring til opplæring i gruppe ble satt ut i livet etter dialog med foreldrene rundt ulike alternativ. Samiske foreldre har også sagt lenge at så snart kommunen tilsetter stedlig lærer, så vil flere familier velge opplæring i samisk for barna sine. De har også trukket fram sammenhengen mellom samisk barnehagetilbud og et godt opplæringstilbud i samisk i skolen.

Utviklingen de siste årene viser at dette stemmer.

Men fremdeles får elevene som får opplæring i lulesamisk dette via nettundervisning fra godkjente tilbydere av dette.

Det er en utfordring at selv om vi holder til i sørsamisk område, så er det per nå ingen elever som får opplæring i sørsamisk i skolen.

La meg avslutningsvis også nevne noen andre viktige milepæler:

- I fjor ble plassen ved Metodistkirken navngitt Elsa Laula Renbergs plass, etter pionerkvinnen som stod bak det første samiske landsmøte.
- Det er flott at i år ble dette åstedet for "Amma Tråante" - den første sørsamiske festivalen med kurs, konserter og andre aktiviteter, samt høytlesning i Bokbussen, som jo er et samarbeid mellom fylkeskommunen og Sametinget. Det siste gleder meg litt ekstra, fordi jeg hadde en finger med i spillet da vi fikk på plass samarbeidet om finansiering av den siste bussen med Sametinget for 12 år siden da jeg satt i Sør-Trøndelag fylkesting..
Når nå det samiskspråklige undervisningstilbudet i Trondheim vokser, bør vi vurdere et tettere samarbeid med bokbussen for å bedre tilgangen på det samiskspråklige tilbudet.
- I statsråd 9. september 2022 ble det fastsatt sørsamisk navn på Trondheim kommune, Tråanten tjjelte.
Ved kommunegrensa vil det komme supplerende stedsnavn så snart Statens vegvesen og fylkeskommunen kan sette det ut i livet. Det vil være viktig for vår felles identitet.
- Det har lenge vært arbeidet med et nytt samisk hus eller møtested i Trondheim, og et vakkert hus på Bakklandet er pekt ut. Formelle og juridiske avklaringer har vært krevende her, og mens vi venter har paraplyorganisasjonen for samiske lag og foreninger i Trondheimsområdet, Tråanten Saemien Dâehkie fått disponere et annet midlertidig lokale. Etter det jeg forstår har dette blitt godt mottatt.
- Sist men ikke minst må jeg selvsagt ta med den nye Samarbeidsavtalen mellom Trondheim kommune og Sametinget. Den legger til grunn at vi skal arbeide sammen med styrking og utvikling av samisk språk og kultur. Et aktivt forhold til den samiske delen av vår arv er viktig både for den samiske befolkningen og for majoritetsbefolkningen.

Jeg ønsker dere lykke til med samlingen og med det viktige arbeidet dere utfører!

Jeg håper dere også får tid til å se dere litt rundt i byen. Trondheim har mye å by på.